

DEJU KOLEKTĪVU VADĪTĀJU MŪŽIZGLĪTĪBAS PROBLĒMAS AMATIERU KUSTĪBĀ LATVIJĀ

Lifelong Education Related Issues of Dance Group Leaders within the Amateur Movement in Latvia

Rita Spalva

Liepājas Universitāte, Latvija

Abstract. *As a country with a relatively small population (approximately 2 million), Latvia can take pride in the number of people who are practicing folk dance at amateur level. Based on 2015 information provided by the Latvian National Centre for Culture, this amateur movement counts 603 dance groups (over 12 000 dancers) and accordingly 417 dance group leaders. The main goal of dance group activities is to sustain the idea of national consciousness through the means of folk dance, which is a meaningful factor in the strengthening of national identity to progress to a modern and national country. The National Song and Dance Festival, which takes place every five years in Latvia and which is one of the UNESCO Masterpieces of Oral and Intangible Heritage of Humanity, is a significant tool for maintaining a national cultural environment within amateur dance. The festival combines artistic, national social and other functions of significance to social development.*

All above-mentioned conditions determined the research problem – how to develop dance group leader lifelong education programmes more successfully, in order for these to purposefully integrate participants of various levels of professionalism. The research aim is to analyse existing lifelong education contents available to dance group leaders, along with the challenges and risks they pose. The study predominantly makes use of empirical methods – lifelong education programme participant surveys and their analysis; analysis of the artistic performance of dance groups.

Keywords: *dance education, dance group leader, lifelong education.*

Ievads

Introduction

Latvija var pamatoti lepoties ar to iedzīvotāju skaitu, kuri nodarbojas ar tautas deju amatieru līmenī. Pēc 2015. gada Latvijas Nacionālā kultūras centra šajā amatierkustībā ir iesaistīti 603 deju kolektīvi (vairāk par 12 000 dejotājiem) un attiecīgi 417 deju kolektīvu vadītāji. Deju kolektīvu galvenais darbības mērķis ir ar tautas dejas līdzekļiem uzturēt nacionālās pašapziņas ideju, kas ir svarīgs faktors nacionālās identitātes un valstiskās piederības apziņas stiprināšanai ceļā

uz mūsdienīgu un nacionālu valsti. Dziesmu un deju svētki, kuri notiek ik pēc pieciem gadiem Latvijā un ir iekļauti UNESCO Cilvēces mutvārdu un nemateriālās kultūras meistardarbu sarakstā, ir nozīmīgs instruments nacionālās kultūrvides uzturēšanai. Tie apvieno sevī māksliniecisko, nacionālo, sociālo u.c. sabiedrības attīstībai nozīmīgas funkcijas, kā arī ir nozīmīgs faktors tautas deju amatiermākslas kustības attīstībai. Lai arī laika periodā no 2007. līdz 2015. gadam iedzīvotāju skaits Latvijā kopumā samazinājies par 8 % (Statistikas pārvaldes dati), deju kolektīvu skaits attiecīgi ir pieaudzis par 0.5 procentiem. Salīdzinot ar pirmajiem Deju svētkiem 1948. gadā, kad tajos piedalījās 52 kolektīvi ar 920 dalībniekiem, ir jākonstatē arvien pieaugošā latviešu tautas dejas popularitāte sabiedrībā. Kā atzīst Tālis Tisenkopfs, šodien Dziesmu un deju svētki ir vērtējami kā polifunkcionāls sociālais fenomens ar orientāciju uz sabiedrības integrāciju un labklājību (*Dziesmu un deju svētki mainīgā sociālā vidē*, 2008). Liela nozīme Dziesmu un Deju svētku fenomena atbalstam ir deju kolektīvu vadītāju profesionalitātei, kura ietver sevī gan formālo izglītību, gan mūžizglītību, gan pašpieredzi. Latvijā lielākā daļa deju kolektīvu vadītāju (74 %) ir ieguvuši augstāko profesionālo izglītību. Taču daļa no vadītājiem (26 %) ir ieguvuši augstāko vai citu izglītību dažādās jomās – pedagoģijā, psiholoģijā, menedžmentā u.c.. Šādos gadījumos vadītāju profesionalitāte ir balstīta galvenokārt katra personiskajā pieredzē. Balstoties uz teorētiskajām atziņām, Latvijas Nacionālā kultūras centra veidoto statistiku un deju kolektīvu vadītāju aptaujām, rakstā tiek apzināts deju kolektīvu vadītāju profesionālās pieredzes saturs un konstatētas deju kolektīvu vadītāju profesionālās pilnveides iespējas. Visi augstāk minētie nosacījumi noteica *pētījuma problēmu* – kā veiksmīgāk veidot deju kolektīvu vadītāju mūžizglītības programmas, lai tajās mērķtiecīgi iekļautos dažāda sagatavotības līmeņa dalībnieki. *Pētījuma mērķis*- analizēt esošo deju kolektīvu vadītāju mūžizglītības saturu, izaicinājumus un riskus. Pētījumā izmantotas *teorētiskās metodes*- analizēts deju kolektīvu vadītāju profesionalitāte jaunāko kultūras teoriju skatījumā; *empīriskās metodes*- mūžizglītības programmu dalībnieku aptaujas un to analīze; deju kolektīvu mākslinieciskā snieguma analīze.

Profesionālā identitāte dejas izglītībā ***Professional Identity of Dance Education***

Pirmais solis ceļā uz Latvijas kultūrdzīves vajadzībās balstītas mūžizglītības programmas izveidi ir teorētiski pamatot profesionālisma jēdzienu dejas izglītībā. Kā galvenā tiek izvirzīta tēze, ka profesionālisms dejas izglītībā kopumā ir kompleksa konstrukcija, jo “deju pedagogs savā dzīves laikā sasniedz vairāk nekā vienu profesionalitātes līmeni, -vispirms viņš identificē sevi kā dejojājs un tikai pēc tam kā deju skolotājs vai horeogrāfs” (Koff & Mistry, 2012). Dejas izglītība

ir unikāla ar to, ka izglītojamā profesionalitāte ir atkarīga no šo divu pieredzes līmeņu mijiedarbības. Tāpēc ir jārunā par zināmu vidusceļa meklēšanu starp izglītību un iepriekš iegūto pieredzi. Pēc Žaklīnas Smitas-Otardes (Smith-Autard, 2000) domām šī mijiedarbība rezultējas jēdzienā estētiskā izglītība (aesthetic education). Mākslas ideja vai emocija estētiskās izglītības rezultātā iegūst estētisko veidolu ar horeogrāfiskās formas starpniecību. To var uzskatīt par īpašu cilvēka darbības veidu, kurš ir vērsts uz mākslas objekta radīšanu un saistīts ar personīgi nozīmīgu oriģinālu risinājumu (Рубинштейн, 2006). Kareja Elena Andžejevskā (Andrzejewski, 2009) uzskata, ka deju izglītotāju mācību modelim ir "...četras pamatnostādnes: uzsvars uz cilvēka interesēm, mācību programmu integrācija, skaidri definēta profesionālā identitāte un kopienas pieredze" (Andrzejewski, 2009: 17). Ļevs Vigotskis (Выготский, 2001), viens no mūsdienu mākslas pedagogijas pamatlicējiem, uzsver, ka mākslas izglītībā pieredze veidojas izziņas intereses un darbības motivācijas mijsakarbībās. Tātad varam secināt, ka dejas mākslas izglītībā zināšanu un prasmju apguves līmenis ir atkarīgs no katra izglītojamā jau iepriekš iegūtās pieredzes un aktivitātes ceļā uz jaunu pieredzi. Emocijām ceļā uz dejas izglītības kvalitāti ir nozīmīga loma tieši personības aktivitātes veicināšanā.

Deju kolektīva vadītāja profesionalitāti darbībā var konstatēt divējādi - to nosaka ārējie indikatori (izglītība, statuss sabiedrībā, sasniegumi) un arī iekšējie indikatori - katra indivīda personīgais profesionālais līmenis (zināšanas, prasmes). Pie tam zināšanu un prasmju lietojums ir uzskatāms par starpdisciplināru, jo integrē zināšanas un prasmes ne tikai dejā, bet arī mūzikā, scenogrāfijā, literatūrā, psiholoģijā, menedžmentā utt..

1.att. Profesionālās identitātes modelis dejas izglītībā (Koff & Mistry, 2012)
Fig.1 Professional Identity Model of Dance Education (Koff & Mistry, 2012)

Izveidotais profesionālās identitātes modelis (1.att.) norāda, ka emocijas šajā gadījumā ir centrālā ass un darbību veicinošs faktors, jo veic izziņas aktivizācijas funkciju. Zināšanas kā profesionālās identitātes komponents ir stingri reglamentētas, jo veido profesionālās izglītības pamatu. Savukārt pieredze, kā jau tika konstatēts iepriekš, veidojas no katra individuālās pašpieredzes kā dejojājam un kā dejas izglītības subjektam. Konteksts šajā modelī ir saistīts ar indivīda darbības veidiem dejas izglītības laukā.

Pētījuma metodika *Research methodology*

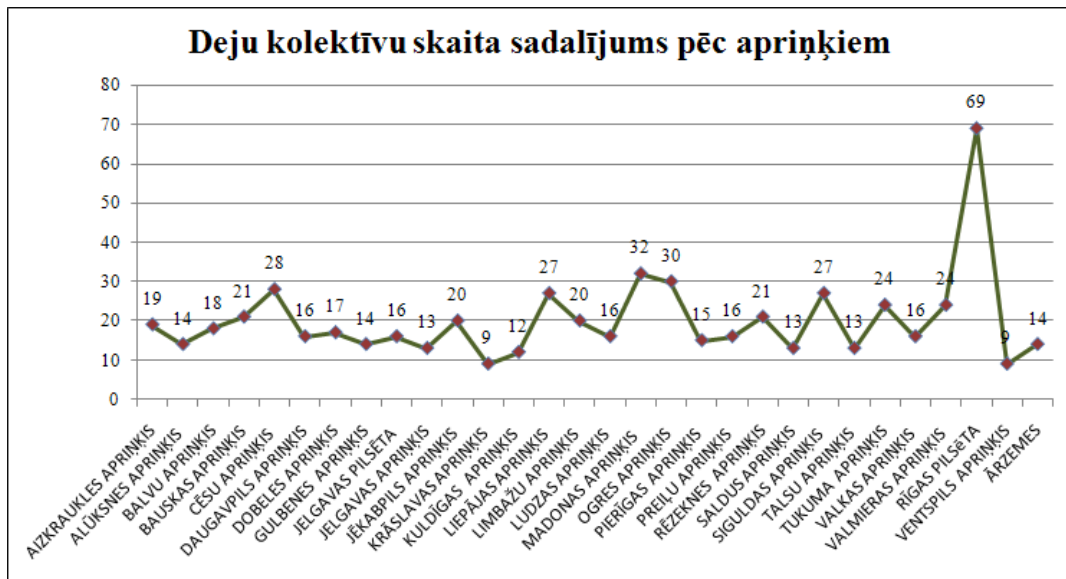
Empīriskajā pētījumā tika izmantoti 2015. gadā LNKC rīcībā esošie resursi, - 417 aptaujas ar Deju svētku kustībā iesaistītajiem vadītājiem, Deju svētku skates vērtēšanas protokoli, statistikas dati par deju kolektīvu skaitu novados. Tika konstatēta deju kolektīvu vadītāju izglītība, veicamā darba apjoms (grupu skaits, dalībnieku skaits) un darbības kvalitāte (vērtējums). Tā kā par deju kolektīvu Latvijā tiek uzskatīta grupa, kurā ir 8 aktīvi dejojāju pāri (16 dejojāji), ir samērā viegli konstatēt vadītāja veiktā darba apjomu no dalībnieku skaita viedokļa. Savukārt katras deju grupas izpildījuma līmenis tiek konstatēts deju kolektīvu skatēs, kur tiek piešķirti punkti par deju izpildījuma līmeni (maksimāli - 50 punkti). Atbilstoši iegūtajam novērtējumam, kolektīvi tiek strukturēti izpildījuma līmeņu grupās (A, B, B1, C, D, E, F) ar tam atbilstošu repertuāru. Empīriskajā pētījumā tika veikta datu statistiskā apstrāde un analīze

Pētījuma rezultāti *Research results*

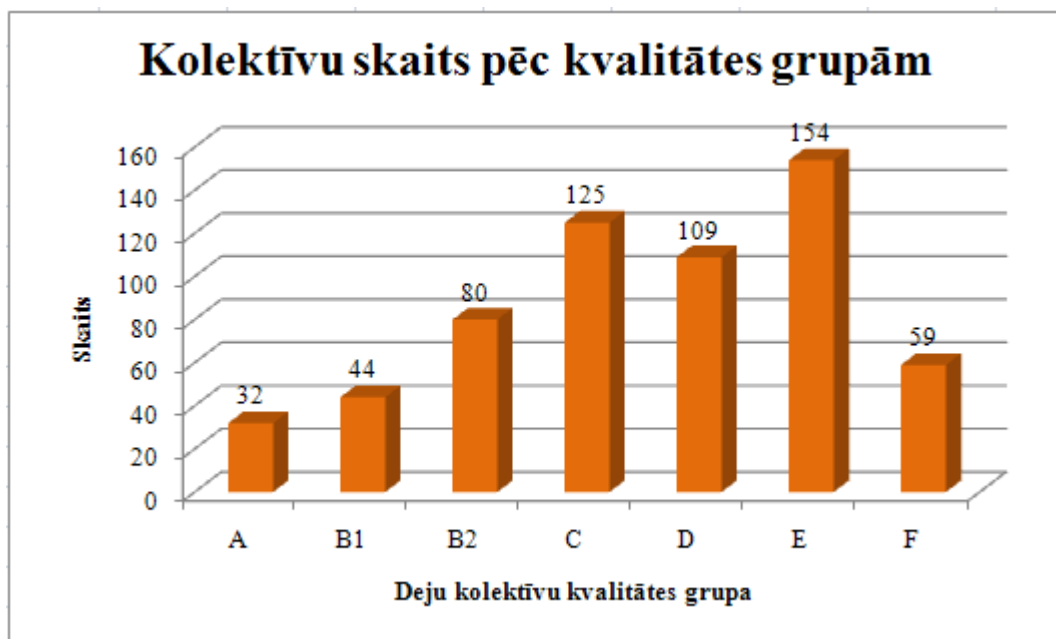
Dejas izglītības profesionālās identitātes modeļa saturs Latvijā ir valsts definēto kultūrvērtību nosacīts. Latvijas valsts kultūras stratēģijā *Radošā Latvija* ir uzsvērts, ka tās mērķis – stiprināt katra indivīda kā kultūras vērtību nesēja klātbūtni sabiedrībā, radot labvēlīgu vidi nacionālās identitātes un valstiskās piederības apziņas stiprināšanai ceļā uz spēcīgu, mūsdienīgu un nacionālu valsti (*Radošā Latvija*, 2014). Šajā kontekstā valsts atbalstītie Dziesmu un deju svētki ir kustība, kura mūsdienu globalizācijas apstākļos ir kļuvusi par unikālu latviešu tautas kultūras tradīcijas saglabāšanas veidu un nacionālās piederības pašizpausmes formu. Tā sniedz latviešiem emocijām bagātus pārdzīvojumus un kopības sajūtu (Spalva, 2011). Dziesmu un deju svētki, kuru kulminācija cikliski notiek reizi piecos gados, apvienojot 12 000 dejojājus - amatierus un 13 000 dziedātājus -amatierus (2013.gads). Deju svētku uzveduma veidošana ir vairāku gadu intensīvs darbs, kuru nodrošina svētku organizatori, mākslinieciskie vadītāji, pašvaldības, deju kolektīvu vadītāji u.c. iesaistītās puses. Deju svētkus no parastiem festivāliem atšķir repertuāra vienotība, jo laukumā daudzi tūkstoši

dejošu apvienojas kopējā dejā. Tieši kopējā repertuāra izveide un apguve veido Deju svētku kustības jēgu, piešķirot tai unikalitāti ne vien ar masveidību un nacionālo raksturu, bet arī ar to, ka tiek uzturētas dejas izpildījuma mākslinieciskās vērtības. Tāpēc viens no Deju svētku izdošanās garantiem ir deju kolektīvu vadītāju profesionalitāte.

Apkopojot Latvijas Nacionālās kultūras centra (turpmāk LNKCC) statistikas datus, tika konstatēts, ka lielākais deju kolektīvu skaits ir Rīgā (69), kas veido 16,5 % no kopējā skaita (2. att.).

2.att. Deju kolektīvu kvantitatīvie rādītāji reģionos
Fig.2 Dance groups quantitative indicators in the regions

3.att. Deju kolektīvu kvantitatīvie rādītāji kvalitātes grupās
Fig.3 Quantitative indicators of quality groups

Statistikas datu apstrāde parāda, ka augstākās kvalitātes A grupai atbilst 32 kolektīvi, kas ir 7.7 % no kopējā kolektīvu skaita (3. att.). Aptauja liecina, ka šajā grupā ir augstākais procents vadītāju ar augstāko profesionālo izglītību (89 %).

A kvalitātes grupas vidējo žūrijas vērtējumu statistiskie rādītāji ir redzami 4. attēlā.

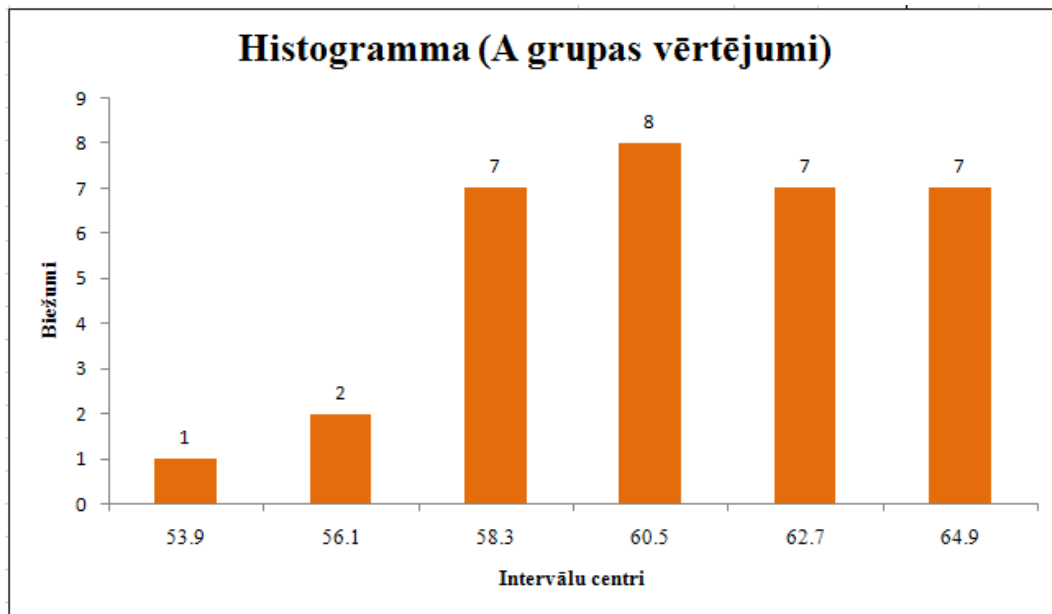
Statistiskie rādītāji (A grupas deju kolektīviem)	
Vid. Aritmētiskais (M)	60.19
Mediāna	59.9
Moda	59.9
Standartnovirze (SD)	2.9
Ekscesa koeficients	-0.675
Asimetrijas koeficients	-0.256
K4	2.325
Asim Kritiskais (N=32, p=0,05)=0,624	
K4 kristiskais (n=32, p=0,05)=2,03-4,10	
Atbilstība normālajam sadalījumam	atbilst pēc A atbilst pēc K4

4.att. A grupas deju kolektīvu vērtējumu statistiskie rādītāji
 Fig.4 A dance groups assessment of static indicators

A grupas kolektīvu žūrijas vērtējumu vidējais aritmētiskais vērtējums ir 60,19 punkti. Mediāna liecina, ka pusei no A grupas kolektīvu vērtējums ir zem 59,9 punktiem un pusei ir virs 59,9 punktiem. Kolektīvu vērtējuma standartnovirze līdzinās 2,9 punktiem. Tas norāda, ka vidēji A grupas kolektīvu vērtējums salīdzinājumā ar vidējo vērtējumu variē +/-2,9 punktiem (izklidējas no 57,29 līdz 63,09 - standartintervāls). Ja empīriskais sadalījums atbilst normālajam, tad šajā intervālā vērtības uzrādījuši 68.3 %. Vidējais aritmētiskais gandrīz ir vienāds ar mediānu un modu ($60,19 \neq 59,9 = 59,9$), tad visticamāk, ka empīriskais sadalījums atbilst normālajam sadalījumam. Lai novērtētu atbilstību normālajam sadalījumam, izmanto ekscesa un asimetrijas koeficientus. Ekscesa koeficients negatīvs (-0,675), tas nozīmē, ka vērtības izklidētas plašā diapazonā pa x asi, nav izteikta vērtību koncentrēšanās aritmētiskā vidējā tuvumā. Lai atbildētu uz jautājumu vai šīs novērotās īpatnības datiem ir būtiskas jeb statistiski nozīmīgas, jāaprēķina K4. Tā kā aprēķinātais ekscesa koeficients K4 atrodas K4 kritiskā intervāla robežās, tad empīriskais sadalījums pēc K4 atbilst normālajam. Asimetrijas koeficients ir negatīvs (-0,256), tātad var secināt, ka vairāk A grupas kolektīvu vērtējuma skaits ir virs 60,19 punktiem. Vismaz 15 A grupas kolektīviem vērtējums ir aiz aritmētiskā vidējā. Tā kā aprēķinātais asimetrijas koeficients (atmetot zīmi) nepārsniedz asimetrijas kritisko vērtību ($0.256 < 0.624$), tad novērotās īpatnības nav būtiskas, tām ir gadījuma raksturs, empīriskais

sadalījuma pēc A atbilst normālajam. Empīriskais sadalījums atbilst normālajam sadalījumam, jo prasības izpilda abi koeficientiem (A un K4).

A grupas kolektīvu vērtējumu grafiskais attēls histogramma parādīts 5. attēlā.

5.att. A grupas vērtējumu histogramma

Fig.5 Histogram of A group assessment

Pēc histogrammas var redzēt, ka A grupas kolektīvu vērtējumi koncentrējas vidējā aritmētiskā tuvumā (intervāla centrs 60,5) un veido normālsadalījumu. Datu apstrāde norāda uz to, ka lielākā daļa A grupas kolektīvu žūrijas vērtējumā ir uzrādījušas rezultātus augstākus par vidējiem. Tātad varam secināt, ka izglītības līmenis un kolektīva darbības rezultāti korelējas.

Latvijā profesionālo deju izglītību var iegūt 3 augstskolās- Jāzepa Vītola Latvijas Mūzikas akadēmijā (turpmāk JVLMA), kur māca horeogrāfus; Latvijas Kultūras akadēmijā (turpmāk LKA), kur māca laikmetīgās dejas izpildītājus un horeogrāfus un Rīgas Pedagoģijas un izglītības (turpmāk RPIVA) vadības akadēmijā, kur apgūst deju skolotāju profesiju. Katrā no šīm augstskolām ir iespējams apgūt fundamentālas zināšanas dejas mākslā - klasisko deju, moderno deju, dejas vēsturi, kompozīciju u.c. priekšmetus. Taču katrai no augstskolām ir arī sava specifika. Latviešu nacionālās dejas apguvei lielāka uzmanība tiek pievērsta JVLMA un RTTEMA. Te var apgūt latviešu deju, tās vēsturi, kompozīciju, notāciju u.c. priekšmetus, kuri ir noderīgi Deju svētku kustības uzturēšanai. Lielākā daļa Latvijas kolektīvu vadītāju ir absolvējuši kādu no minētajām augstskolām. Taču daļa no vadītājiem ir ieguvuši augstāko izglītību citās jomās – pedagoģijā, psiholoģijā, menedžmentā u.c.. Izvērtējot situāciju, LNKC Deju svētku kustībā iesaistītajiem kolektīva vadītājiem ir izstrādājis 2

modeļus tālākizglītības programmu veidošanā. Pirmais ir saistīts ar Deju svētku repertuāra apguvi, un tas apvieno visu līmeņu deju kolektīvu vadītājus. Šī modeļa darbību nodrošina LNKC rīkote repertuāra apguves semināri, kuros dejas tiek grupētas atbilstoši izpildītāju līmeņiem, demonstrētas un iemācītas to apguvei. Šajā posmā kolektīvu vadītāji kļūst par deju izpildītājiem un zināmā mērā arī deju ekspertiem. Semināros vadītāji saņem katras dejas notāciju, komentārus no deju autoru puses, tās ir ievietotas arī interneta vietnē. Savukārt otrā modeļa saturs paredz profesionālās pieredzes pilnveidi deju kolektīvu vadītājiem bez speciālās izglītības. Tā īstenošanai sadarbībā ar augstākās izglītības iestādēm izveidota profesionālās pilnveides programma deju kolektīvu vadītājiem *Latviešu deju skola*. Lai izveidotu tās saturu, LNKC horeogrāfijas nodaļas speciālisti aptaujāja tos 26 % deju kolektīvu vadītājus, kuriem nav profesionālās augstākās izglītības un konstatēja viņu profesionālās vajadzības. Balstoties uz iegūto informāciju, LNKC izstrādāja tālākizglītības programmu *Latviešu deju skola* 292 stundu apjomā, licencēja to Izglītības un zinātnes ministrijā un piedāvāja tās apguvi 1,5 gadu laikā deju kolektīvu vadītājiem bez profesionālās izglītības. Laikā no 2000. gada, kad tika organizēta pirmā Latviešu dejas skola, līdz 2014. gadam to ir apmeklējuši 158 dalībnieki. Aptaujājot 32 dalībniekus, kuri mācās Latviešu deju skolā 2015. gadā, tika konstatēts ka lielākai daļai (96 %) ir visaugstākais apmierinātības līmenis ar šo mūzikglītības programmu. Par programmas efektivitāti var spriest arī pēc deju kolektīvu rezultativajiem rādītājiem skatēs. LNKC statistika rāda, ka laikā no 2013. gadam līdz 2015. gadam Latviešu deju skolas dalībnieku vadīto kolektīvu izpildījuma līmenis ir cēlies par 21 % procentiem. Pieaug arī viņu darbības lauks un konteksts, - regulāri pieaugošais deju skolas dalībnieku skaits viņu kolektīvos rezultējas ar to, ka veidojas jaunas deju grupas ar dažādu izpildījuma līmeni. Tātad varam rast pierādījumu atzīnei, ka profesionālās zināšanas ir viens no deju izglītotāja profesionālās identitātes kvalitātes rādītājiem. Katra personīgi iegūtā pieredze kā izpildītājam, integrējoties ar zināšanām dejas didaktikā, teorijā un tehnikā, rada jaunu, augstāka līmeņa pieredzi, balstītu gan praksē, gan teorijā

Izpētes vērtas ir to 75 % deju kolektīvu vadītāju profesionālās intereses, kuri augstāko profesionālo izglītību ieguvuši karjeras sākumā. Lielākā daļa no viņiem uzrāda augstus profesionālos rādītājus un stabilitāti darbā. Veicot 2014.gadā aptauju 37 respondentu vidū, lai uzzinātu viņu profesionālās vajadzības mūzikglītības kontekstā, tika konstatēts, ka viņi labprāt apmeklē Latvijas un ārzemju pedagogu meistarklases (43 %), analizē interneta vietnēs pieejamo informāciju (24 %), apmeklē lekcijas augstskolās kā brīvklauvētāji (11 %), citādi ceļ savu profesionālo meistarību (22 %). Respondenti uzsvēra, ka viņi vēlētos apgūt tieši Deju svētku vajadzībām izstrādātas dejas apguves metodiku, iepazīties ar Baltijas valstu pieredzi šajā jomā, apgūt jaunākās dejas tehnikas. No aptaujām var secināt, ka ir jāpilnveido mūzikglītības programmu piedāvājumu Latvijā,

atrodot resursus visu līmeņu deju kolektīvu vadītāju profesionālo interešu apmierināšanai. Tāpat ir jāstrādā pie programmu dažādības un regularitātes, paredzot katra iesaistītā profesionālā līmeņa paaugstināšanos.

Secinājumi **Conclusions**

Lai risinātu Latvijas deju kolektīvu mūžizglītības programmu veidošanas problēmas, pētījumā tiek analizēta šī brīža situācija dejas izglītībā un mūžizglītībā. Ir konstatēts, ka deju kolektīvu vadītāju profesionālās zināšanas un prasmes ir instruments kolektīvu produktīvas darbības veicināšanai. Pētījuma rezultāti liecina, ka kolektīvu mākslinieciskie rezultāti korelējas ar iegūto profesionālo izglītību, apgūtām mūžizglītības programmām un deju kolektīvu vadīšanas pieredzi. Lai nodrošinātu amatieru dejas kustības stabilitāti ilgtermiņā, Latvijā izveidotā deju kolektīvu vadītāju mūžizglītībai ir jāklūst diferencētai (programmām ir regulārs raksturs) un sistēmiskai (programmās jāievēro dalībnieku reālais zināšanu līmenis). Ir secināts, ka lietderīgi ir pievērsties dažāda sagatavotības līmeņa dalībnieku izglītošanai, jo tas veicina arī viņu vadīto deju kolektīvu darbības kvalitāti. Tiek konstatēts, ka Latvijā ir izveidota stabila bāze profesionālai dejas izglītībai, tiek mērķtiecīgi veidotas deju kolektīvu vadītāju mūžizglītības programmas. Tomēr kā problēma ir uzskatāma nepietiekama pievēršanās auditorijai, kura ir ieguvusi profesionālo izglītību.

Summary

Contents of the professional identity model of dance education in Latvia are determined by the state defined cultural values. The cultural policy strategy “Creative Latvia” (Radošā Latvija, 2014) emphasises that its aim is to strengthen the presence of each individual as a bearer of cultural values in society, creating a beneficial environment for strengthening national identity and national affiliation towards a strong, modern and national country. In this context the supported Song and Dance Festival is a movement, which in today’s globalised world has become a way of preserving unique Latvian folk culture traditions and a form for expressing national affiliation. The Dance Festival performance is the result of several years of intensive work done by organisers, art directors, dancers and other involved structures. The Dance Festival differs from other festivals with repertoire unity, for thousands of dancers simultaneously join in dance. Acquisition of joint repertoire constructs the very essence of the Dance Festival movement, granting uniqueness not just through involving masses and through its traditional folk values, but also by maintaining the artistic dance values. One of the aspects that guarantees successful outcome of the Dance Festival is professionalism of dance group leaders.

The Dance Festival organisation function in Latvia is delegated to a state funded institution – The Latvian National Centre for Culture (hereinafter LNCC). In order to solve issues related to Latvian dance group lifelong education programme development, the study analysed the current situation in dance education and lifelong education. It was found that Latvia has developed a stable basis for professional dance education, and is purposefully developing lifelong education programmes of dance group leaders. Yet targeting lifelong education programmes at an audience without professional education and the experience of which is based solely in personal dance training, is seen as an issue. The study concludes that it is useful to attend to educating students of various levels of training, for this also raises the quality of dance groups led by these students. Theoretical base of the study is constituted by the Professional Identity Components Model developed by S. R. Koff and G. L. Mistry, the activity of which has been empirically tested, analysing contents of professional study programmes, as well as lifelong education programme participant surveys. The obtained data on participant education and lifelong education were correlated with the achievements at annual shows of dance groups. It was found that professional knowledge and skills of dance group leaders serve as a tool for facilitating productive activity of dance groups. Research results reveal a correlation between artistic results of dance groups and obtained professional education, acquired lifelong education programmes and dance group leadership experience. To ensure long-term stability of the amateur dance movement, lifelong education of Latvian dance group leaders must become differentiated (programmes should have certain regularity) and systematic (programmes must take into account the actual level of knowledge of students).

Literatūra References

- Andrzejewski, C. E. (2009). Toward a model of holistic dance teacher education. *Journal of Dance Education* vol. 9 (1), 17-26.
- Dziesmu un deju svētki mainīgā sociālā vidē*. 2008, LU SPPI pētījums. <https://culturelablv.files.wordpress.com/>
- Koff, S. R., & Mistry, G. L. (2012). Professionalism in dance education. *Journal Research in Dance Education* 13 (1), 83-97.
- Smith-Autard, J. M. (2000). *Dance Composition*. London: A & C Black.
- Spalva, R. (2011). *Latvian Dance and the Dance Festival in Latvia*. Berlin: Lambert Academic Publishing.
- Prets, D. (1994). *Izglītības programmu pilnveide*. Rīga: Zvaigzne ABC.
- Kultūrpolitikas pamatnostādnes 2014.–2020. gadam Radošā Latvija http://www.km.gov.lv/lv/ministrija/radosa_latvija.htm
- Рубинштейн, С. Л. (2006). *Основы общей психологии*. С.– Петербург.
- Выготский, Л. С. (2001). *Анализ эстетической реакции*. Москва: Лабиринт.